

۱۱ دسمبر ۲۰۲۱

داکتر عبدالرحمن زمانی

ملاقات مخفیانه دیگر سردار نادر خان و برادرانش با مقامات عالی رتبه انگلیس در وزیرستان (به اساس اسناد آرشیف انگلستان)

به سلسله ملاقات های مخفیانه سردار نادر خان و برادرانش با مقامات عالی رتبه انگلیسی (عمدتا سفیران و فرستادگان خاصی که از دولت بریتانیا نمایندگی میکردند)، تا حال چند سند مهم به نشر رسید که میتوان آنرا از لینک های ذیل بدست آورد:

1. ملاقات ۱۳ جون سال ۱۹۲۳م سردار نادر خان در دوران اغتشاش منگل با سفیر انگلیس فرانسیس همفریز (سوابق، روابط و تعهد سپه سالار محمد نادر خان به همکاری با انگلیس ها) و (تعجب سفیر انگلیس، افشای راز مهم و بهائیکه سردار محمد نادر خان در رابطه همکاری ی با انگلیس ها پرداخت)
2. ملاقات دهم (۱۰) ماه جنوری ۱۹۲۲ سردار محمد نادر خان با «رابرت هو جسن» سفیر امریکا در مسکو که مصروف دیدار از فرانسه بود (پیشکش یک قسمت بزرگ خاک افغانستان توسط سردار محمد نادر خان به انگلیس ها)
3. ملاقات ۲۸ فبروری ۱۹۲۹ م سردار نادر خان و برادرانش با سفیر همفریز سفیر انگلیس در کابل که به پشاور آمده بود (نهایی شدن پلان نصب کردن شاه آینده در ملاقات سردار نادر خان با سفیر همفریز در پشاور).

این اسناد از آرشیف انگلستان همه اسناد دست اول بوده که در تحقیقات تاریخی و بازنگری رویداد های تاریخی بسیار مهم شمرده میشوند. سفرای که از این ملاقات های خود به وزارت خارجه انگلستان، پارلمان آنکشور، وزارت امور هند بریتانوی، و ایسرای هند بریتانوی و گورنر جنرال صوبه سرحد و غیره گزارش داده اند، نقش های مهمی را نه تنها در تدارک پالیسی های استعماری بریتانیای کبیر در نیم قاره هند، بلکه پیاده نمودن آن پالیسی ها نیز داشته اند. این گزارش ها از راپور های استخباراتی عادی که از شعبات مختلف استخباراتی انگلیس ها در منطقه جمع آوری میشدند، و در یک بخشی از آرشیف مربوط هند بریتانوی موجود اند، متفاوت میباشدند. نمیتوان گفت که این مسئولین و مامورین عالی مقام انگلیس به دولت های خود گزارش های دروغین و گمراه کننده داده باشند.

در رابطه با ملاقات های مخفیانه دیگر سردار نادر خان و برادرانش با مقامات عالی رتبه انگلیس امروز سند دیگری را خدمت علاقمندان تاریخ معاصر کشور تقدیم میکنم که خود بخوانند و قضاوت کنند.

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دليکني د ليکنيزې ښې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خير و لولئ

محمد نادرخان و برادرش شاه ولی خان بعد از ظهر ششم مارچ ۱۹۲۹ به «تل» در وزیرستان رسیده و توسط مکوناچی نماینده سیاسی انگلیس ها در ایجنسی کرم مورد استقبال قرار گرفت. مکوناچی، که سابق بحیث شارژدافیر سفارت انگلیس در کابل مأموریت داشت، و بعدا بحیث پولیتیکل ایجنت «کرم» یکجا با کرنیل لارنس (جاسوس انگلیس مشهور به لارنس عربی اینبار به نام مستعار «ایرمن شاو») در همان منطقه در پیاده کردن ماسترپلان انگلیس ها، یکی علنی و دیگری بصورت مخفی، برای سقوط سلطنت غازی امان الله خان و رژیم امانی توطئه میچیدند.

مکوناچی در گزارش نیمه رسمی خود مینویسد که «آنها [محمد نادرخان و برادرش شاه ولی خان] ساعت پنج بعد از ظهر به «علی زی» رسیدند. **ما ترتیبات اقامت شانرا در «داگ بنگله» گرفته بودیم.** آنها دعوت نور حسن را پذیرفته و ساعت شش بعد از ظهر، برای گذشتاندن شب، آنطرف دریا به قریه «انخری» رفتند. من صبح هفتم مارچ دریا را عبور کرده یکجا با کپتان هارتیگان به ملاقات سرداران رفتم. آنها آنطرف دریا منتظر من بودند و ما با هم به «ریست هاوس علی زی» برگشتیم، جائیکه ملاقات ما یکساعت ادامه داشت. **آنها از من خواستند نامه شانرا به شاه محمود خان برسانم تا در «پاراچنار» آنها را ملاقات کند... شاه محمود خان ساعت ۱۰ شب از طریق «پیوار» رسیده و شب را با سردار نادرخان و سردار شاه ولی خان در «داگ خانه» سپری نمود.** شاه محمود خان را احمد علی خان (برادرزاده اش)، غوند مشر محمد هاشم خان، عبدالله خان و الله نواز خان همراهی میکرد. بعد از آن مجلس خصوصی سه برادر دایر شد. مطابق به اطلاع موجوده درین مجلس شاه محمود خان مکتوبی را که از حبیب الله کلکانی آورده بود، به نادرخان داد. نادرخان با خواندن مکتوب از ته دل خندید. یک جمله را که او به آواز بلند خواند چنین بود:

«من این همه را برای شما انجام دادم. بسیار بعید به نظر میرسد که من توسط تمام مردم بحیث پادشاه انتخاب شوم. اگر شما به روابط دوستانه خود با من ادامه دهید و بمن کمک کنید، من به آمدن شما به کابل کدام اعتراضی نداشته و از من مزاحمتی نخواهید دید.»

یک سند بزرگی هم به نادرخان داده شد که مقصدش روشن نبود، و شاید بیعت نامه اقوام «آریوب» بوده باشد. نادرخان از شاه محمود خان راجع به طرز برخورد اقوام پرسید. شاه محمود خان در جواب گفت که همه شان طرفدار نادرخان میباشند، به استثنای غلجی های احمدزی، بعضی از لوگری ها و شیعه های خوشی. **سردار نادرخان گفت که هیچ آن کاری را نبلید کرد که مردم فکر کنند آنها (برادران) با لمان الله خان خصومت دایندیا در صورت ناکامی شان رسوای مردم شوند.** سردار شاه محمود خان باید اعتماد مردم را حاصل کند و تا معلوم شدن تلاش های هاشم خان در ولایت مشرقی کدام کار دیگری را انجام ندهد. اگر آنها حمایت ولایات جنوبی و مشرقی را حاصل کنند، هر چهار برادر به کابل خواهند رفت.

ایم ای حکیم هم که راجع به او در تلگرام ۸ فبروری بمن اطلاع داده بودید، ساعت ۲ صبح توسط موتر از پشاور رسید... سردار شاه محمود خان یک بسته کوچک خشت های طلا را به سردار نادرخان سپرد. ساعت ۸ و ۳۰

د پانو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوئې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې ښې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

صبح هشتم مارچ سردار نادر خان و شاه ولی خان به عزم خوست به علی زی، برگشته و سردار شاه محمود خان و همراهانش هم نیم ساعت بعد از آن از طریق پیوار عازم آریوب شدند. هر سه برادر بعد از ظهر همان روز به ترتیب بمقصد خوست و آریوب از سرحد گذشتند.» (اسناد آرشیف هند بریتانوی، یادداشت شماره ۲۱۸ مؤرخ ۹ مارچ ۱۹۲۹ مکوناچی پولیتیکل ایجنت کرم به کمشنر عمومی ایالت سرحدی شمال غربی در پشاور).

مکوناچی بعداً در گزارش رسمی خود نوشت که «بتاریخ ۷ مارچ بعد از صحبت عمومی و ذکر خاطرات مناسبات قبلی مادر کابل، سردار نادر خان گفت که میخواهد پروگرامش را بمن بگوید و در رابطه نظر من را بحیث یک رفیق خواست. ختم آنی ناسازگاری های فعلی در کابل و ولایات جنوبی و مشرقی بسیار مهم بوده، و باشندگان این مناطق باید دوستانه و از راه حسن نیت گرد هم آمده یک شخص میانجی (ثالث) را تعیین کنند تا اسباب نا آرامی موجوده را ارزیابی نموده، ترتیب امور آینده، بشمول جانشینی تخت و تاج، را بگیرد. خطر اصلی موجود امان الله خان بود که موقعیتش را در جنوب غرب و شمال استحکام میبخشد... او بعد از آن راجع به درک من از تمایل احتمالی ولایات جنوبی و مشرقی راجع به خودش پرسید. من گفتم از صحبت هائیکه من با قبایل نموده ام، درک کرده ام که این ولایات بصورت عمومی از رهبری او پیروی نموده و حتی او را بحیث امیر قبول میکنند، اما او را یک شخص مریض و خسته پنداشته فکر میکنند که کدام تمایلی به ادعای تاج و تخت ندارد.»

مکوناچی در راپور خود علاوه میکند که سردار نادر خان بصورت مشخص از من خواهش نمود که هیچ کدام از تبصره هایش بلیدبه جراید راه نیابند، و من وعده دادم که مطبوعات از آن اطلاعی نخواهند یافت. او میگوید که در جریان صحبت با معاون پولیتیکل ایجنت، شاه ولی خان بصورت مطلق از راپور روزنامه منکر شد که در آن سردار نادر خان در لاهور اعلام داشته بود که تصمیم گرفته است سلطنت را به امان الله خان بازگرداند.

مکوناچی از ملاقات یک هیئت فرستاده شده خلافتی های تل با شاه محمود خان نیز اطلاع داده مینویسد که شیرزمان و گلپاز در صبح هشتم مارچ از شاه محمود خان خواست تا به آنها اطمینان دهد که سردار نادر خان و برادرانش تمام نارضایتی های شخصی شان را کنار گذاشته متحدانه برای اعاده سلطنت غازی امان الله خان بکوشند. سردار شاه محمود خان در جواب گفت که خانواده او خواهان تاج و تخت برای خودشان نمیباشند. (اسناد آرشیف هند بریتانوی، یادداشت مکوناچی پولیتیکل ایجنت کرم در رابطه با تبصره های سردار نادر خان، شاه ولی خان و شاه محمود خان در دوران بازدید از کرم ۲ تا ۸ مارچ ۱۹۲۹. L/P&S/10/1301).

منابع:

- اسناد آرشیف هند بریتانوی، یادداشت شماره ۲۱۸ مؤرخ ۹ مارچ ۱۹۲۹ مکوناچی پولیتیکل ایجنت کرم به کمشنر عمومی ایالت سرحدی شمال غربی در پشاور.
 - اسناد آرشیف هند بریتانوی، یادداشت مکوناچی پولیتیکل ایجنت کرم در رابطه با تبصره های سردار نادر خان، شاه ولی خان و شاه محمود خان در دوران بازدید از کرم ۲ تا ۸ مارچ ۱۹۲۹. L/P&S/10/1301.
- (پایان)

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنالین په درننیت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلینکی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ